

Militærhistorie

Valborg Hjort - Sygeplejerske ved Øst- og Vestfronten

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/3016/9537/8077/Skaermbillede_2023-09-22_kl_12.02.14.png)

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/3016/9537/8077/Skaermbillede_2023-09-22_kl_12.02.14.png)

()

Forfatter: Valborg Hjorth, forord og efterskrift ved Jakob Seerup

Forlag: Hakon Holm Publishing/Bornholms Museum, 2022.

Antal Sider: 216 sider. Rigt illustreret.

Pris: 225 DKK.

Rating: Fire ud af seks faner

Første Verdenskrig og krigen umiddelbart før og efter den - Balkankrigene og den russiske borgerkrig - har den seneste snes år oplevet en publikationsmæssig renæssance. Der er udgivet en række glimrende faghistoriske bearbejdnings af danske vinkler på dette sæt af konflikter. Her tænkes blandt andet på Claus Bundgård Christensens solide monografi om danske soldater på Vestfronten (Gyldendal, 2009), Mikkel Kirkebæks store værk om Det Danske Frikorps, som i 1919 var indsat i Estland og Letland (Lindhardt og Ringhof, 2019), og Bjarne S. Bendtsens Mellem fronterne om Første Verdenskrigs aftryk i dansk litteratur og kultur frem til 1939 (Klim, 2018). Listen over erindringer fra samme periode er alenlang - for en dels vedkommende er der tale om genudgivelser, som først

udkom i mellemkrigstiden, og siden er blevet hevet frem af glemslen og forsynet med et nyt forord. Erindringslitteraturen indeholder både skidt og kanel; hvad der dog er en fællesnævner er, at det udgivne fortrinsvist omhandler mandlige soldaters krigserindringer.

Alene af den årsag er det fortjenstfuldt, at den bornholmske sygeplejerske Valborg Hjorths erindringer nu foreligger i en af historikeren og museumsinspektøren Jakob Seerup meget grundigt redigeret udgivelse. Valborg Hjort blev født i Rønne i 1884 som datter af en terrakottafabrikant. Efter sygeplejerskeeksamen i 1911 drog hun på farten. I årene 1912-1919 opholdt hun sig i lange perioder i udlandet. Først på en privatklinik i Belgien, så på et lazaret i Tyrkiet under den anden Balkankrig. Derpå fulgte lazaretter i Belgien, og siden Rusland og Estland. I de perioder hun var hjemme, arbejdede hun også med syge og sårede soldater, idet hun også var sygeplejerske i både krigsfangelejrene i Hald og Horserød.

Jakob Seerup har forsynet bogen med et godt noteapparat, som gør læseren i stand til at orientere sig i de lejlighedsvis forvanskede stednavne eller uklare begreber som Hjort af og til benytter sig af. Bogen er også rigt forsynet med gode illustrationer, og foran hvert hovedkapitel har Seerup skrevet en god introduktion til det emne, som kapitlet omhandler. Der er kun ganske få steder, hvor han ikke har fanget de fejl, som Hjort helt forståeligt begår, f.eks. omkring russiske forhold og ord.

Hjorths erindringer er ikke skrevet til kommodeskuffen men med en modtager, nemlig en anden sygeplejerske, som Hjort engang i mellemkrigstiden skrev sine erindringer til. De er derfor skrevet som en slags fortælling, den anden sygeplejerske kunne læse som adspredelse, mens hun lå syg. Man får indtryk af en handlekraftig, nysgerrig og dygtig menneskeskikkelse. Hjorths oplevelser og gerninger vidner – jævnfør Seerups efterord – om det opbrud, der var omkring Kvinderollen ved Første Verdenskrig. I den forstand er Valborg Hjorths erindringer en stærk kilde til en kvindeskikkelse, som træder ud i verden og skaber forandring i form af Hjorths kompetente, men tydeligvis også ret uimponerede, indsats – i et fag hvor den mandlige lægeskikkelse dominerede tårnhøjt over de undergivne sygeplejersker. Bogen er en mindre stærk kilde til de krige, Hjort var en del af. Hendes erindringer er nemlig mest af alt et langt rejsebrev med indtryk af mennesker og steder. Det samme gælder de i bogen optrykte breve hjem til familie og venner. Al tekst er som bekendt en kilde til et eller andet – afhængig af de spørgsmål man stiller til den. Derfor er det måske uretfærdigt at hæfte sig ved, hvor intetsigende Hjorths erindringer i lange stræk er. For det er måske særligt set med denne anmelders blik, at det forholder sig således. Som allerede nævnt får man hverken et dybere indblik i sygeplejens udfordringer og principper, den rolle sanitetspersonellet havde i krig eller for den sags skyld en ung kvindes refleksioner over det at være i krig eller hendes placering i såvel det sundhedsfaglige som kønslige hierarki. Man gør det i hvert fald kun særdeles glimtvis og i en meget underspillet form.

Set i forhold til DKVS' virke har bogen kun begrænset relevans. Den er letlæst, og den er en vigtig påmindelse om, at krigens vidner og aktører er andre end blot mandlige soldater. Men dybere indsigt i

problemstillinger som sygepleje, køn og krig giver Hjorths erindringer kun i beskedent omfang, trods det gode redaktionelle arbejde, der er lagt i udgivelsen.

